

De **101** mooiste vogelkijkgebieden

VAN NEDERLAND

Vogelbescherming
NEDERLAND

anwb

Inclusief

- vogelportretten
- wandel- en fietsroutes

Ger Meesters

De **101** mooiste vogelkijkgebieden

VAN NEDERLAND

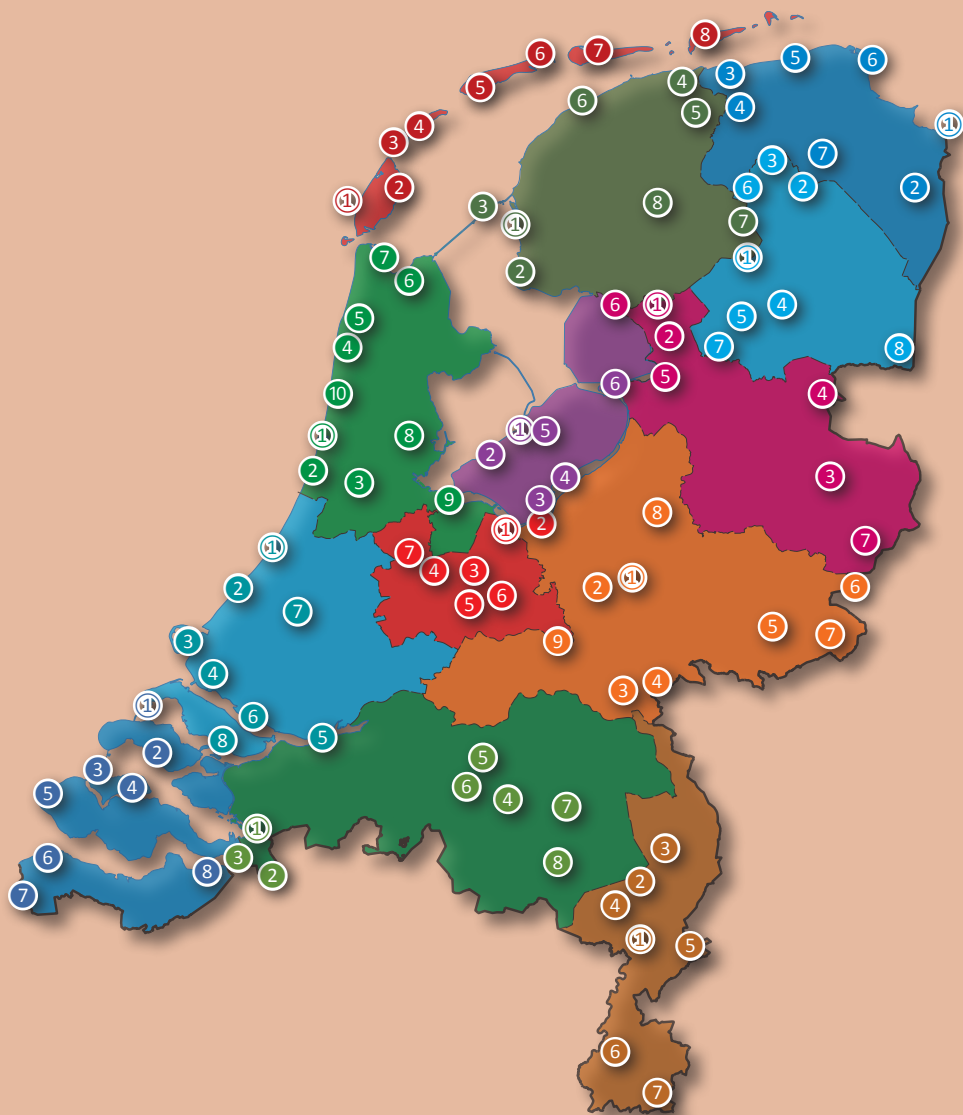
Inclusief

- vogelportretten
- wandel- en fietsroutes

KOSM • S
Utrecht/Antwerpen

De 101 mooiste vogelkijkgebieden

1

Noord-Holland

heeft een heel gevarieerd landschap: van de lange zandstranden en de uitgestrekte veenweidegebieden in het westen tot de heidevelden van het Gooi. Een groot deel bestaat uit ingepolderde of anderszins drooggemaakte gebieden, waardoor een groot deel van de provincie onder de zeespiegel ligt. Deze laaggelegen gebieden

worden beschermd door een brede duinenrij. De oostelijke 'kust' van Noord-Holland, langs het IJsselmeer en het Markermeer, bestaat geheel uit dijken. Aan de noordzijde grenst de provincie aan de Waddenzee. Uitgestrekte bossen kom je buiten de landgoederen langs de binnenduinen en het Gooi nauwelijks tegen. We hebben enkele gebieden uitgezocht die een bezoek meer dan waard zijn, al dan niet in combinatie met een wandel- of fietstocht. (Texel wordt beschreven in hoofdstuk 13 – Wadden.) Voor actuele waarnemingen van vogels (en andere dieren) in Noord-Holland, zie <https://noordholland.waarneming.nl>

① Zuidpier van IJmuiden

PRAKTISCHE INFORMATIE

Periode: het hele jaar, maar vooral interessant in september tot april 🚶 🚲

OV: Connexion, lijn 382, vanaf station Sloterdijk (Amsterdam), om de 30 minuten, uitstappen bij het eindpunt

Parkeren: betaald parkeren, Kennemerboulevard 250, IJmuiden aan Zee

Horeca: diverse

Pier open of dicht: zie ijrb.nl (IJmuider Reddingbrigade)

Website: ortolaantje.nl

Het hek op de Zuidpier wordt gesloten zodra het zo hard waait dat het water over de pier slaat (windkracht 6 of meer vanuit west, zuidwest of noordwest), waardoor het te gevaarlijk is voor wandelaars. Dit wordt bij het begin van de pier al aangegeven door een gesloten slagboom en een rode vlag, maar als je over het strand nadert, kun je deze signalen missen.

Wat is er te zien?

Bij IJmuiden steken de pieren ver de zee in en vooral de Zuidpier van IJmuiden is een van de belangrijkste vogel-

Vanaf de Zuidpier kun je bijzondere soorten zien, hier een grote burgemeester

gebieden van de provincie geworden omdat er zo veel verschillende soorten zijn te zien, niet alleen zeevogels. Het begin van de pier gaat verborgen achter de nieuw aangelegde IJmondhaven en de jachthaven Marina Seaport. Het gebied ten zuiden van dit gedeelte van de pier is sinds de jaren zeventig verzand en grotendeels begroeid geraakt. Hier vinden we nu aan de voet van de oude duinenrij het vogelrijke Kennemermeer, met rijk begroeide oevers. In het riet broeden blauwborst, kleine karekiet en rietzanger. Dit begroeide deel wordt nu weer afgesloten door een nieuwe duinenrij.

De pier op

Een wandeling op de Zuidpier begin je op de parkeerplaats of bij de bushalte. Je neemt dan een van beide strandopgangen om het strand te bereiken. Je kunt langs het water richting Zuidpier lopen om te kijken naar **meeuwen**, **drieteenstrandlopers** en **scholeksters**.

Drieteenstrandloper

Periode: augustus-april, op zandstranden langs de Noordzee en de Wadden.

Herkenning: 20-21 cm. Kleine, gedrongen steltloper, iets groter dan bonte strandloper, met korte, rechte snavel en zwarte poten van gemiddelde lengte. Pikt voedsel op van de oppervlakte, maar peurt ook met de snavel in het zand. Vrij zwijgzaam, maar bij het opvliegen een helder **twick twick**. Rent op zandstranden met de golven heen en weer, is heel actief en rusteloos.

6

Gelderland

Gelderland is de grootste provincie van Nederland met een oppervlakte van ruim 5000 vierkante kilometer. Door deze omvang grenst Gelderland aan maar liefst zes andere Nederlandse provincies (Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland, Noord-Brabant, Limburg en Overijssel) én de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. Het zal

niet verbazen dat het landschap zeer gevarieerd is, van veenweidegebieden, rivierenlandschap tot hoge zandgronden. Centraal in de provincie is de Rijn met zijn aftakkingen Waal en IJssel. In het zuiden wordt Gelderland bovendien begrensd door de Maas. Wat betreft vogelgebieden is het hier uiteraard net zo gevarieerd: in totaal zijn er 376 soorten waargenomen, waarvan 161 broedvogels. Nu zul je die op een vogeltocht niet snel allemaal tegenkomen, maar het geeft een goede indruk van de diversiteit. Voor recente waarnemingen van vogels en andere dieren (en planten) zie <https://gelderland.waarneming.nl>.

① De Hoge Veluwe

PRAKTISCHE INFORMATIE

Periode: hele jaar

Hoe kom je er? De ingangen van het park bevinden zich in Hoenderloo (Houtkampweg 13), Otterlo (Houtkampweg 9) en Schaarsbergen (Koningsweg 17). Het Bezoekerscentrum bevindt zich in Otterlo (Houtkampweg 9c).

OV: Vanaf station Arnhem Syntus buslijn 105 (richting Barneveld) in Otterlo overstappen op Syntus lijn 106. Vanaf station Apeldoorn

Syntus buslijn 108 (richting Ede) naar Hoenderloo.

Toegang: Volw. € 9,50, kind 6-12 jaar € 4,75, inclusief Kröller-Müller Museum volw. € 19,-, kind 6-12 jaar € 9,50

Parkeren: Binnen het park € 6,75, buiten het park € 3,40

Excursies: Verschillende, bijv. vogelexcursie met gids: volw. € 4,-, kind 6-12 jaar € 2,-; safari met de boswachter: € 15,-/persoon.

Website: www.hogeveluwe.nl

Planken Wambuis

Wat is er te zien?

De Hoge Veluwe beslaat ongeveer 5450 ha, wat slechts vijf procent is van de totale oppervlakte van de Veluwe, dat op zijn beurt met een oppervlakte van 10.000 ha verreweg het grootste aaneengesloten natuurterrein van Nederland is. Naast de natuur zijn het Kröller-Müller Museum en jachthuis Sint Hubertus de grootste publiekstrekkers.

Het park onderscheidt zich van alle andere natuurgebieden, doordat bezoekers moeten betalen om toegang te krijgen. Dit is een van de redenen dat het gebied met hekken is afgesloten en dat er kassa's zijn waar je entree moet betalen. Het wild dat zich binnen het park bevindt, zoals moeflons en edelherten, kunnen het terrein daarom ook niet zomaar verlaten. Hun stand wordt door afschot op peil gehouden. Wel zijn de hekken her en der lager gemaakt, zodat edelherten en reeën in beperkte mate kunnen trekken tussen De Hoge Veluwe en het Deelerwoud. Uiteraard is het park autovrij, maar de bezoekers kunnen het gebied verkennen

Buizerd

Periode: Hele jaar

Herkenning: 45-55 cm, spanwijdte 110-135 cm. Groot, fors, met brede, afgeronde kop; korte nek; brede, afgeronde vleugels met 'vingers' en vrij korte, brede staart. Houdt vleugels in ondiepe V tijdens zweven en glijden, kop steekt dan nauwelijks voor vleugels uit. Kan vrijwel bewegingloos in de lucht hangen en bidt ook, zij het met tragere vleugelslag dan torenvalk. Kenmerkende roep een miauwend pi-èèèh, het hele jaar door.

TIP
De Hoge Veluwe
is rijk aan libellen:
platbuik.

op een gratis witte fiets (zonder slot), een vooraf gereserveerde blauwe fiets (€3,50, met slot) of zelfs een e-bike (€ 10,-, met slot) en uiteraard te voet.

Binnen de grenzen van het park broeden ongeveer 100 vogelsoorten, waarvan de **nachtzwaluw** en **zwarte specht** het meest tot de verbeelding spreken. Op het

terrein staan **vogelkijkhutten** bij de Land-schappentuin (GPS 52.101916, 5.836209), bij Otterlo (GPS 52.103783, 5.792281) en bij Schaarsbergen (GPS 52.036917, 5.858309). Verspreid over terrein zijn er nog enkele vogelkijkschermen. De soorten die je te zien krijgt, zijn doorgaans de 'gewone' bosvogels, zoals **fluit**, **bonte vliegenvanger**, **fitis** en **grote bonte specht**. Er zijn vanaf 2010 pogingen ondernomen om het **korhoen** opnieuw uit te zetten binnen het park, maar die zijn helaas mislukt, al wordt er af en toe nog een overlevend vrouwtje gemeld. Ruim 80 procent van de uitgezette vogels werd door een **havik** geslagen.

Fietsen op de Veluwe

Op de Veluwe – dus ook buiten het Nationaal Park De Hoge Veluwe) kun je van knooppunt naar knooppunt fietsen via genummerde (wit-groene) bordjes van

het fietsknooppuntennetwerk Veluwe. De fietsroutes zijn uitgezet over de beste fietspaden, vaak autovrij, en zijn in twee richtingen bewegwijzerd. Het netwerk van fietsknooppunten gaat door bossen, heidevelden en weilanden, maar ook

door dorpen en steden. Bij de knooppunten staan panelen met informatie over het fietsknooppuntennetwerk in de regio. Je bepaalt dus zelf de gewenste fietsroute en afstand.

Als je toch in de buurt bent

2 Planken Wambuis

PRAKTISCHE INFORMATIE

Periode: hele jaar

Hoe kom je er? Vanaf de N304 (Ede-Otterlo) sla je af bij 's-Heerenloo, ter hoogte van hectometerpaal 5.0. Aan de rechterkant van de weg is een parkeerplaats. Je volgt het fietspad ongeveer twee kilometer tot op de tweede hoogte.

OV: Syntus lijn 105 naar Oud Reemst.

Wat is er te zien?

Het bos bestaat grotendeels uit grove dennen die oorspronkelijk zijn aangeplant om het stuifzand vast te houden. Ongeveer 700 ha is spontaan bos, waaronder het Oude Hout, een eikenhakhoutbos dat al in middeleeuwse bronnen wordt vermeld. De beuken zijn halverwege de 19e eeuw aangeplant.

Planken Wambuis geldt als zeer vogelrijk. Een bijzonderheid is dat de raaf hier voorkomt (uitgezet) en liefst vijf soorten

spechten: **zwarte, groene, grote en kleine bonte specht** en de **draaihals**. Op de heide en het onbegroeide stuifzand broeden bijzondere soorten als **nachtzwaluw, boomleeuwerik** en **tapuit** (zeldzaam). De **duinpieper** die hier tot het begin van deze eeuw broedde, is helaas uitgestorven. De **boomvalk** heeft het echter lastig, vooral door predatie door **havik**. In het gebied is een **vogelkijkplateau** (GPS 52.070898, 5.738149), vanwaar je een goed uitzicht hebt op de open gebieden. Een lange rolstoelbaan maakt het rolstoelgebruikers mogelijk om op het 2,5 m hoge plateau te komen.

Goudvink

Periode: Hele jaar

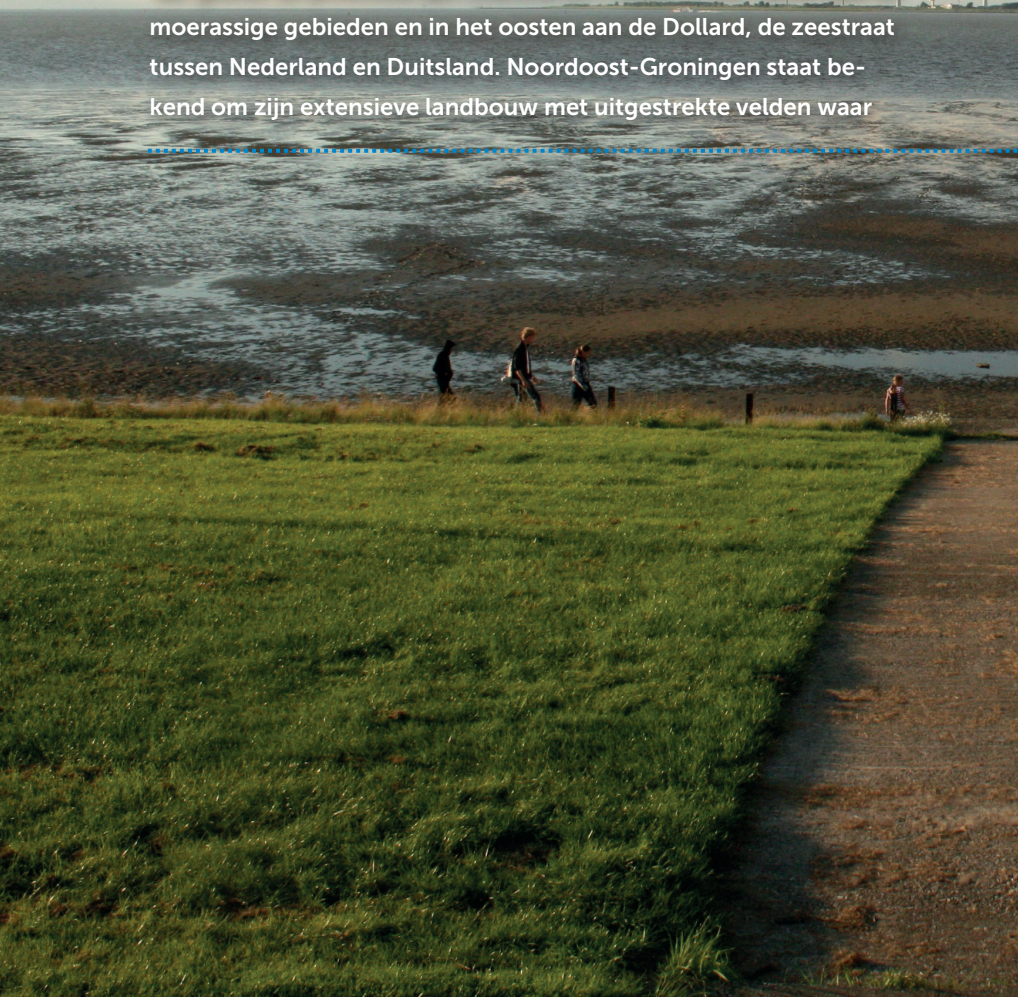
Herkenning: 17 cm. Grote, gedrongen vinkachtige. Onmiskenbaar. Juveniel als vrouwtje, maar met egaal grijsbruine kop en zonder zwarte kopkap. Buiten broedseizoen in kleine groepjes. Zachte, heel langzame zang van 4 tonen: **dju dju dræ djyuh**. Vluchtroep **pjuuh**.

11

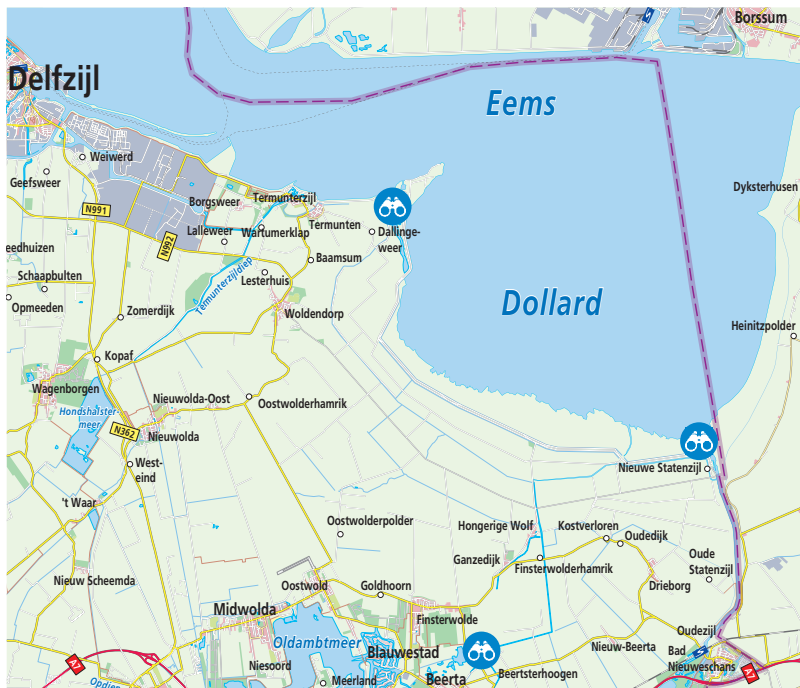
Groningen

Groningen is een leuke plek voor vogelkijkers. In he zuiden en oosten grenst de provincie aan Drenthe en Friesland met waterrijke en moerassige gebieden en in het oosten aan de Dollard, de zeestraat tussen Nederland en Duitsland. Noordoost-Groningen staat bekend om zijn extensieve landbouw met uitgestrekte velden waar

een bijzondere soort zich zeer thuis voelt: de grauwe kiekendief. De noordkust van Groningen langs de Waddenkust is net zo interessant als die van Friesland. De Groningse Waddeneilanden Rottumeroog, Rottumerplaat en Zuiderduintjes zijn niet vrij te bezoeken. Ze zijn wel erg vogelrijk met broedende sterns (visdief, noordse stern en dwergstern), eidereend, bergeend, strandplevier en bontbekplevier. Voor recente waarnemingen van vogel en andere dieren (en planten), zie <https://groningen.waarneming.nl>

① Dollard

PRAKTISCHE INFORMATIE

Periode: hele jaar

Hoe kom je er? In de Breebaartpolder, te bereiken via Termunten, is bezoekerscentrum Reidehoeve met informatie over de Dollard, Dallingeweersterweg 30, Termunten.

Wat is er te zien?

De Dollard is een zeearm, onderdeel van de Waddenzee, op het grensgebied van Nederland en Duitsland. De rivier de Ems mondt hier in uit en stroomt daarna via de Eemsmond door naar de Noordzee. De kwelders met korte begroeiing bieden broedgelegenheden aan steltlopers

als **tureluur** en **kluit**. Daarnaast broeden er verschillende eenden, zoals **slobeend** en **bergeend**. Op de Punt van Reide en in polder Breebaart zijn kolonies van **visdief** en **noordse stern**. In de rietvelden en ruigtegebieden vind je zangvogels als **blauwborst**, **baardman** en **sprinkhaanzanger**, maar ook moerasvogels als **porseleinhoen** en **bruine kiekendief**. In de aangrenzende polders broeden **grijs kiekendief**, **kwartel** en **kwartelkoning**. De Dollard is een belangrijk doortrekgebied voor **steltlopers** en **eenden** in april-mei en augustus-november, die bij laagwater op het wad voedsel zoeken en zich bij hoogwater verzamelen op de kwelders.

Zuidlaardermeer

Vooral **bonte strandloper**, **kluut**, **rosse grutto** en **wintertaling** komen dan in grote aantallen voor, maar ook **zilverplevier**, **zwarte ruiter**, **wulp** en **bergeend** zijn dan talrijk. Uiteraard zie je er ook andere steltlopers en eenden in kleinere aantallen. 's Winters is het gebied in trek bij **smient** en vooral **brandgans**. Het is ook een prima plek om **frater**, **strandleeuwerik** en **sneeuwgors** te zien. Bijzonder zijn de vele doortrekkende of overwinterende roofvogels: **slechtvalk**, **smelleken**, **havik**, **sperwer**, **buizerd**, **ruigpootbuizerd** en **blauwe kiekendief**. Ook de **zeearend** laat zich regelmatig zien.

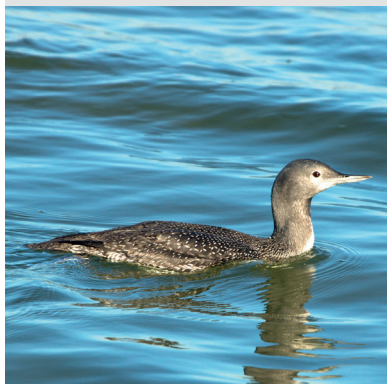
De zeedijk biedt goede gelegenheid vogels in de Breebaartpolder te bekijken, er is ook een **vogelkijkhut** (GPS 53.294158, 7.076429), waar je tienduizenden overtijdende steltlopers kunt zien.

Bij Nieuwe Statenzijl, aan de Duitse grens, staat de buitendijkse **vogelkijkhut De Kiekkaste** (GPS 53.236717, 7.206411) met een goed overzicht over de slikken.

Roodkeelduiker

Periode: september-mei

Herkenning: 53-69 cm. Rondere kop en slankere nek dan andere duikers en vrij sierlijke, iets opgewipte snavel. Onvolwassen vogel bruiner en minder contrastrijk dan adult. Snelle vleugelslag, heft daarbij de vleugels hoger boven de rug dan andere duikers. Gewoonlijk zwijgzaam, maar tijdens de balts rumoerig met een jodelende roep **ya-ROE**, **ya-ROE**, **ya-ROE**; tijdens foerageervluchten een gansachtig gegak.

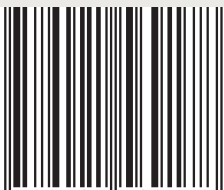

De beste plekken waar je vogels kunt kijken

Eindelijk een handig boekje met de mooiste vogelkijkplekken in Nederland voor iedere natuurliefhebber, niet alleen vogelaars. Wie er graag in ons land op uitgaat, treft hierin gebieden waar je langs kunt rijden of wandelen en een grote kans hebt om vogels te spotten.

Bij de selectie is er vooral op gelet dat je ook zonder professionele kijkers of telescopen vogels kunt zien. De beste plekken vind je niet alleen in natuurgebieden, maar ook langs dijken, randen van rivieren, plassen of parken, verspreid over alle provincies. Met kaartjes, suggesties voor fiets- en wandelroutes, en beschrijvingen van de vogels die je onderweg zoal kunt zien.

In samenwerking met ANWB en Vogelbescherming

9 789021 569178

www.kosmosuitgevers.nl

**KOS
M•S**

NUR 435
Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen

